

Україна: важкі кроки історії

乌克兰

沉重的历史脚步

UKRAINE:
DIFFICULT STEPS IN HISTORY

赵云中 著

EAST CHINA NORMAL UNIVERSITY PRESS
华东师范大学出版社

Україна: важкі кроки історії

乌克兰 沉重的历史脚步

UKRAINE:
DIFFICULT STEPS IN HISTORY

赵云中 著

EAST CHINA NORMAL UNIVERSITY PRESS

华东师范大学出版社

图书在版编目(CIP)数据

乌克兰:沉重的历史脚步/赵云中著. -上海:华东师范大学出版社,2005.6

ISBN 7-5617-3553-7

I. 乌… II. 赵… III. 乌克兰-历史
IV. K511.3

中国版本图书馆CIP数据核字(2003)第109895号

乌克兰:沉重的历史脚步

著 者 赵云中
责任编辑 陈丽菲 李 雯
责任校对 李雯燕
装帧设计 奇文云海

出版发行 华东师范大学出版社
市场部 电话 021-62865537
门市(邮购)电话 62869887
门市地址 华东师大校内先锋路口

业务电话 上海地区 021-62232873
华东 中南地区 021-62458734
华北 东北地区 021-62571961
西南 西北地区 021-62232893

业务传真 021-62860410 62602316

http: //www.ecnupress.com.cn

社 址 上海市中山北路3663号
邮编 200062

印刷者 上海华成印刷装帧有限公司

开 本 787×1092 16开

印 张 32

字 数 591千字

版 次 2005年6月第一版

印 次 2005年6月第一次

印 数 3100

书 号 ISBN 7-5617-3553-7/K·236

定 价 59.80元

出版人 朱杰人

(如发现本版图书有印订质量问题,请寄回本社市场部调换或电话021-62865537联系)

作者的话

多少年来,独立建国一直是乌克兰人的梦想。

20世纪初,俄罗斯帝国的灭亡使乌克兰朝这一目标迈进了一大步。

20世纪末,苏维埃联盟风雨飘摇,乌克兰终于获得了实现这一目标的大好机会。

从20世纪80年代后半期起,苏联国内的政治形势失去了甚至是表面的平静,重大事件一个接着一个,令人目眩。乌克兰这个二号加盟共和国的政坛也活跃起来。1990年起,非一体化的轮廓已经清楚地显露出来。在这一形势下,6月12日俄罗斯联邦人民代表大会通过的《俄罗斯联邦共和国国家主权宣言》和俄罗斯联邦苏维埃关于建立一个集联邦制、邦联制和共同体多种成分的主权国家联盟的倡议,在这个行将崩溃的大国中,无疑成了影响事件进一步发展的主要因素。俄罗斯主权化的先例被许多加盟共和国竞相仿效,乌克兰也跻身其中。7月16日,在民众组织和社会舆论强烈要求独立的压力下,乌克兰最高苏维埃通过了乌克兰国家主权宣言。尽管宣言仅仅涉及苏维埃联盟内部的国家主权,但这已成为乌克兰走向彻底独立的明确信号了。1991年8月19至22日,莫斯科发生未遂政变。乌克兰及时利用了这一事态,两天后,即8月24日,乌克兰议会便发布了乌克兰独立法令,确定了新的国旗、国徽和国歌。8月底,已有八个加盟共和国宣布独立。9月,刚刚成立的苏联国家苏维埃承认拉脱维亚、立陶宛和爱沙尼亚独立。苏维埃联盟正在一步步走向瓦解。在这一背景下,乌克兰表示反对建立联盟国家,坚定不移地走向完全独立。而没有乌克兰的参加,任何联盟国家都无从谈起。1991年12月1日,乌克兰举行全民公决,以压倒多数的赞成票批准了乌克兰独立法令,随后选举了国家总统。一个新的国家——自主的、独立的乌克兰诞生了。乌克兰的历史翻开了崭新的一页。12月8日,俄罗斯、乌克兰和白俄罗斯领导人共同宣布,苏维埃社会主义共和国联盟不复存在。

不久后,即1992年1月4日,中华人民共和国正式承认独立自主的乌克兰国。毋庸讳言,事件发展之迅猛和突然,完全出乎人们的意料。这时,我们才发现,我们对乌克兰和乌克兰人民,尤其是乌克兰的历史知之甚少。更令人遗憾的是,乌克兰一直被遗忘在研究者的视野之外。确实,这也并非偶然。长期以来,人们习惯于把苏联看作一个国家整体,其中占主导地位的是俄罗斯人民,而乌克兰和其他民族则被遮掩了。苏维埃联盟的“坚如磐石”的一致性从未受到过怀疑。“永远和兄弟的俄罗斯人民在一起”,众多加盟共和国官方人士的誓言不绝于耳。所以,当乌克兰和其他加盟共和国一样,坚决彻底地抛弃这个联盟和它的中央时,人们意识到,必须不失时机地开展乌克兰研究,并且是从新的视角。

了解乌克兰的最佳途径莫过于研究它的历史。不了解乌克兰人民的过去,就不可能正确而又充分地理解在历史发展的现阶段它所面临的种种问题的迫切和复杂。不了解它的过去和现在,就不可能对它的未来作出清醒的判断。乌克兰宣布独立自主,使中乌传统的友好关系增添了全新的内涵。相互了解是两国人民之间建立新友谊的前提和基础,加深相互了解则是巩固这一友谊的动力和保障。

令人遗憾的是,中国没有一本乌克兰史,没有译本,更没有中国作者撰写的乌克兰史。这种状况应当结束。我们需要一本通俗易懂的,向中国读者介绍乌克兰历史发展的书。但实现这一设想并不容易,其原因是复杂和多方面的。

就领土和人口而言,当代乌克兰是仅次于俄罗斯的欧洲第二大国。但刚刚独立的乌克兰,仿佛大病初愈,需要时间以恢复元气。它的经济实力和国际影响在欧洲政治经济舞台上,与上述第二大国的地位极不相称,其原因在于乌克兰人民的历史遭际。这是一个多灾多难的民族。在长达几个世纪的岁月中,乌克兰人民被剥夺了独立发展的权利。乌克兰的土地被波兰、土耳其、俄国等诸多强势邻国先后瓜分和兼并。饱受异族奴役的乌克兰人民渴望自由,期盼成为自己命运的主人。争取自主管理、自治与独立的斗争从未间断过。所以,乌克兰的历史基本上就是一部被压迫民族为生存和保持民族和文化传统苦斗的历史。异族统治者强行实施波兰化和俄罗斯化,企图使乌克兰人民忘掉自己的历史、文化和语言。在这样的情况下,要真实记述乌克兰的历史是不可思议的。乌克兰从属于沙皇俄国比从属于其他国家的历史更长,而在沙皇俄国,乌克兰史形同禁学,研究所谓“南俄历史”的诚实和无偏见的学者,无论是乌克兰人还是俄罗斯人,全都遭到坚持“统一而不可分割的俄罗斯”和大俄罗斯沙文主义立场的沙皇当局的怀疑和迫害。苏联继承沙皇俄国的“统一而不可分割论”,将它改为“统一而牢不可破的联盟”,以“俄罗斯救星论”美化大俄沙文主义,推行史学政治化和意识形态化方针。20世纪20年代末起,苏联在文化和科学领

域开展了反对“敌对意识形态”的斗争。乌克兰史学被贴上“民族主义”的标签,其代表人物被打成“民族沙文主义者”。这类意识形态的整肃,在随后的数十年中反复进行,许多乌克兰史学家受到谴责,罪名是“资产阶级民族主义”,实际上就指民族分裂主义。依靠政治高压建立了官方的乌克兰史学,一些献媚的著作被奉为金科玉律,不容争辩和非议。这些官方的口径几乎一字不差地从一本书搬到另一本书。于是,在乌克兰历史书籍中只有一种声音,重复着曲意逢迎政治需要的一模一样的词句,一切都以对待俄罗斯的态度为评价标准。任何对乌克兰史的“可疑”兴趣,或者“脱离俄罗斯人民的历史”来研讨乌克兰史的问题,都被视作政治性错误,后果众所周知。19世纪后半叶至20世纪20年代末出版的史书,大多被列为“禁书”。结果,这批学术遗产的继承人不是苏维埃乌克兰的历史学家,而是其境外的学者。这种令人窒息的气氛在苏联史学界一直延续到20世纪80年代末。乌克兰的独立和苏联的解体标志着苏联官修正史的终结,但乌克兰史学政治化的后果异常严重,至今影响尚存。这就是撰写乌克兰史的最大困难之所在。

走上独立发展道路的乌克兰人民,历史意识空前高涨。社会各界迫切需要重新学习祖国历史,了解客观记述的民族历程。现在,甚至乌克兰读者也在期待自己的历史学家写出新作,清除种种歪曲和篡改,依据史实提供客观的历史信息。毫无疑问,这样的著作终将问世,但这需要时间。清理乌克兰历史的工作,不可能一蹴而就。这项工作中最艰巨也是最重要的一环,在我们看来,莫过于对苏维埃时期诸多事件和事实的重新评价。当年苏维埃乌克兰官方机构审定的著作,粉饰现实,回避负面事实,现在已经声誉扫地。但是应当指出,西方国家某些立足于极端反苏主义的著作带有明显的倾向性,刻意丑化苏维埃乌克兰社会政治生活,只字不提它的积极方面,陷入另一种极端,从而丧失了说服力和科学性。乌克兰史上这一时期的现实、事实和事件需要客观、全面和不带偏见的分析和科学的阐述。这有待于乌克兰人民及其知识精英对这段历史的冷静反思。所以,呈献给中国读者的这本书,对乌克兰历史进程的叙述到1920年为止。

考虑到上述乌克兰历史研究的现状,我们相信中国读者需要一本记述客观的乌克兰史,以便了解乌克兰人民争取自由和民族尊严斗争的重大事件。

中国和乌克兰远隔万水千山,地缘政治条件决定了两国在政治和民族利害方面不存在任何矛盾和冲突。两国理应相互理解和同情,因为几乎在同一历史时期,从东西两侧与俄罗斯接壤的中国和乌克兰都成了沙皇俄国扩张主义的猎物。自然,中国学者在研究和阐述乌克兰历史上敏感的和有争议的问题时,

没有成见,也不会有偏见。俗话说,旁观者清。在分析和评价乌克兰历史问题的学术分歧时,中国学者比较容易做到客观、冷静和公正。尊重历史事实,公正提供信息,对不同时代和国家、不同学派和政治倾向的著作进行批判性解读——这是我在撰写本书过程中坚持的原则。以中国学者独特的视角对乌克兰史鱼龙混杂的文献资料作恰当的取舍,将确保一个中国作者笔下的乌克兰史的独特性。

应当说,这样的尝试尚属首次。类似的研究在中国是从零开始的。我不得不从国外搜集第一本乌克兰史着手,因为上世纪90年代初在我国连一本这样的著作都没有。我决定在乌克兰语史料的基础上编写一本乌克兰简史,自然,也不排斥其他语言的文献。为搜集资料,1993至1994年我和妻子高祖锦在乌克兰国家科学院乌克兰历史研究所工作了整整一年。我们运气不错,当时恰逢乌克兰独立不久,已经重印和正在重印老一代乌克兰历史学家和国外作者的许多珍贵著作,而这些书在不久前的苏联尚属禁书。我们像淘金人一样,为每一次的发现欣喜若狂,因为那时要想得到乌克兰史方面的书籍并不容易。在寻觅乌克兰史料、史书以及相关参考书、工具书的过程中,我妻子给了我无可替代的帮助。经过我俩的共同努力,我们有了可观的收藏,为我研究乌克兰史和撰写计划中的简史,打下了必不可少的基础。我能完成科研计划,一定程度上应当归功于我的妻子。不过,我想强调的是,由于种种原因和条件的限制,我们占有的仅仅是必不可少的文献,在这一基础上还不可能进行严格意义上的创造性研究。

在基辅期间,我和乌克兰、美国、加拿大多位历史学家会面和切磋,受益匪浅,其中包括瓦·斯莫利院士、历史学博士斯·库利奇茨基、阿·桑采维奇。我拜访了米哈伊洛·布赖切夫斯基博士,对他的耿直和勇气怀有敬意。结识了塔拉斯·贡恰克博士(美国)等著名学者。奥梅利扬·普里察克院士(美国)给了我们特殊的关照,专门和我们就乌克兰问题进行了数次长谈。

应当说,我的本行是俄语学和语言学,不是历史学。只是20世纪90年代初,我步入老年时,才决定改行,研究当时尚在苏联版图内的乌克兰。我一边学习乌克兰语,一边研读乌克兰史,其成果就是现在呈献给读者的这本书。我至今认为,我充其量不过是个历史爱好者。在乌克兰史学领域,我的认知还相当肤浅。因此,我为自己设定的是个有限的目标——写一本简史,向中国读者介绍乌克兰人民的历史及其最重要的事件、现象、事实和人物,绝不指望内容的完整无缺,更不奢求涉及问题诠释的标新立异。如果读者能把这本书看作初涉历史领域者的试笔之作,我就满足了。

在我工作的整个过程中,我得到了乌克兰学的研究所和机构,以及乌克兰学研究者的大力支持。首先我诚挚地感谢加拿大麦克斯特大学教授彼得·杰·波季契尼博士,是他引起了我对乌克兰研究的兴

趣,并在我后来的工作中始终给我以支持和有效的帮助。书中“作者的话”和“目录”的乌克兰语和英语译文也是由他完成的。感谢中国乌克兰委员会前主席姜长斌教授的合作和支持。特别感谢加拿大乌克兰问题研究所(加拿大阿尔贝塔大学)及其所长泽农·科古特博士,加拿大乌克兰研究基金会、加拿大塔拉斯·舍甫琴科学会对该科研项目的实施和本书的出版所给予的赞助。感谢乌克兰共和国乌克兰学学会前会长、乌克兰文化部前部长伊万·久巴院士,乌克兰共和国乌克兰学学会会长沃洛基米尔·耶夫图赫通讯院士,“乌克兰”协会,乌克兰国家科学院乌克兰历史研究所及其所长瓦·斯莫利院士邀请我访问乌克兰,并在乌克兰历史研究所从事研究工作。感谢加拿大约克大学教授奥列斯特·苏布捷利尼博士同意本书使用其《乌克兰·历史》一书中的部分历史地图。感谢乌克兰国家科学院乌克兰历史研究所图书馆工作人员的热情接待,尤其是柳德米拉·穆哈女士和加琳娜·赫梅利女士的协助。我还应当感谢哈佛大学乌克兰研究所及其所长罗曼·什波尔留克博士对我的工作的友好关注。最后,衷心感谢华东师范大学出版社社长朱杰人教授安排本书出版和责任编辑陈丽菲副编审、李雯编辑的认真审阅。

Від автора

Протягом багатьох століть український народ не переставав мріяти про свою власну державу.

В перші роки ХХ століття розпад Російської імперії дав Україні можливість зробити важливий крок до цієї мети.

В другій половині 80-их років ХХ ст. політична ситуація в Радянському Союзі втратила навіть зриму стабільність. Ожила й політична арена України, другої найважливішої республіки в цьому Союзі. Події пішли одна за одною з запаморочною швидкістю. Починаючи з 1990-ого року, обриси розпаду вже стали досить ясними. В ситуації, яка склалася, Деклярація про суверенітет Росії, прийнята 1-им З'їздом депутатів РСФСР 12 червня 1990 р. , і пропозиція Ради Федерації Росії створити Союз суверенних держав, який поєднував би елементи федерації, конфедерації та спілки, без сумніву стали головними факторами, які вплинули на увесь дальший розвиток подій розхитаної імперії. За прикладом Росії пішли й інші республіки, а між ними й Україна. Під тиском рішучих вимог і стремління до незалежності з боку масових організацій та суспільства України, 16 липня 1990 р. сесія Верховної Ради України прийняла Деклярацію про державний суверенітет України. Покищо йшлося про суверенітет у складі СРСР, але це вже був ясний крок до остаточної мети—повної незалежності. В днях 19 — 22 серпня 1991 р. в Москві пройшов державний переворот, але він провалився. Цю сприятливу ситуацію своєчасно

використала Україна і два дні пізніше, 24 серпня, її Парламент проголосив Акт про незалежність України та прийняв новий державний прапор, герб і гімн. До кінця того місяця свою незалежність проголосили ще вісім союзних республік. У вересні Державна Рада СРСР, створена декілька днів раніше, визнала незалежність Латвії, Литви й Естонії. Радянський Союз розпадався буквально на очах. На цьому тлі Україна виступила проти створення союзної держави і рішуче стала на шлях до повної незалежності й самостійності. Знову ж без України не могло бути й мови про будь-яку союзню державу. Дня 1 грудня 1991 р. в Україні відбувся референдум, на якому абсолютною більшістю голосів (понад 90%) було затверджено Акт про незалежність України. Обрано президента держави. В такий спосіб народилася нова держава — самостійна і незалежна Україна. В її історії відкривається нова сторінка. Дня 8 грудня керівники Росії, України і Білорусі оголосили про припинення існування СРСР.

Незабаром, бо вже 4 січня 1992 р., Китайська Народна Республіка офіційно визнала Україну як самостійну і незалежну державу. Проте не треба приховувати факт, що швидкість та раптовість подій, які пронеслися перед нашими очима, перевершили наші сподівання й зробили на нас чимале враження. Щойно тоді ми відкрили, що, як згодом виявилось, ми майже нічого не знали про Україну та її народ, а тим більше про її минуле. Більш того, якимось так склалося, що Україна залишилась поза кругозором наших дослідників. Це не випадково. Адже протягом років ми розглядали Радянський Союз як державну цілість, в якій домінував російський народ, а Україна та інші народи залишалися в тіні. “Монолітність” цієї дности не ставилась під сумнів, бо ж ми наслухалися запевнень і присяг офіційних осіб неросійських республік про те, що їхні народи будуть “разом з братнім російським народом на віки вічні”. Тому й не дивно, що ми були приголомшені, коли Україна та інші союзні республіки безоглядно й безповоротно відкинули Союз із його центром. Ми тоді усвідомили пильну потребу своєчасно почати вивчати Україну, а до того ж із нової точки зору.

Ознайомлення з історією це найкращий шлях до пізнання даного народу. Без знання минулого українського народу, неможливо правильно і повноцінно розуміти актуальність і складність проблем, які постали перед ним у сучасний момент його історичного розвитку. Без знання ні минулого ні теперішнього даного народу не може бути й мови про реальні прогнози щодо його майбуття. З проголошенням незалежності і самостійності України традиційні приятельські відносини між Китаєм і Україною якісно наповнюються новим змістом. Взаєморозуміння є передумовою і основою встановлення нової дружби між народами, а поглиблення взаєморозуміння слугуватиме стимулом і запорукою для скріплення цієї дружби.

Величезною шкодою треба вважати факт, що в Китаї не знайшлося жодної книжки про українську історію, ані книжки, перекладеної на китайську мову, ні тим більше праці, написаної китайським автором. Такій ситуації слід покласти кінець. Потрібна праця, яка в доступній формі ознайомила б китайського читача з основними етапами й подіями історичного розвитку України. Все ж таки реалізувати цю ідею не легко, бо для цього існують складні й багатосторонні причини.

За територією і населенням сучасна Україна є другою після Росії державою в Європі. Однак, Україна, яка недавно здобула державну незалежність, подібна до чоловіка, який щойно звівся на ноги після важкої недуги і йому потрібно часу, аби прийти до здоров'я. Реальна сила і міжнародний престиж України покищо не дорівнюють становищу другої держави на політичній та економічній карті Європи. Причини цього закорінені в історичному минулому українського народу. Це народ-страдник. Його минуле наповнене злигоднями та безправ'ям. На протязі багатьох століть український народ був позбавлений права на самостійний розвиток: він не мав власної держави, тоді коли інші народи, навіть дуже малі й економічно нерозвинені, мали статус незалежних держав. Українські землі були поділені між могутніми сусідами—Польщею,

Туреччиною, Росією і т. д. Переживаючи лихо поневолення чужоземцями, український народ прагнув свободи, мріяв стати господарем своєї долі. Боротьба за самоврядування, за автономію і незалежність не зупинялася. З цієї причини величезна трудність у викладі історії України полягає в тому, що минуле України—це в основному історія народу, примушеного боротися за виживання і збереження своєї національної та культурної традиції. В той сам час чужоземні поневоловачі всякими способами старались позбавити українців власної історії, культури і мови, піддаючи їх польонізації й русифікації. В таких умовах адекватне висвітлення історії України було просто неможливим. В царській Росії, якій Україна належала довше, ніж другим країнам, українська історія була забороненою наукою, а чесних і неупереджених дослідників т. зв. “південноруської історії” (без винятку українців або росіян) підозривала й переслідувала царська влада, яка стояла на становищі “єдиної і неподільної Росії” та великоросійського шовінізму. Радянський Союз успадкував цю “неподільність” від царської Росії, змінюючи її в “єдиний і неподільний Союз”. Водночас він втілював великоросійський шовінізм у теорію “месіаністичної ролі Росії”, і ввів у життя курс політизації та ідеологізації історичної науки. Починаючи з кінця 20-их років ХХ століття розгорнулася боротьба з “ворожою ідеологією” у сфері культури і науки. Українську історичну науку проголошено “націоналістичною”, а її представників “націонал-шовіністами”. Така ідеологічна обробка періодично велася в наступних десятиліттях. Багатьох українських істориків було звинувачено в “буржуазному націоналізмі”, під прикриттям якого розумівся національний сепаратизм. Шляхом політичного тиску було створено офіційну українську історичну науку, стереотипні праці якої були проголошені єдиноправильними, справжніми науковими зразками, яких не можна було оспорювати або їм суперечити. Ці стереотипи майже слово в слово передавалися з книги в книгу. В українській історичній літературі звучав один єдиний голос, повторювалися одні і ті ж самі формулювання на догоду політичній кон'юктурі. Усе оцінювалося з точки зору відношення до російського народу. Будь-який вияв “сумнівного” зацікавлення українською історією, чи наświetлення різних

питань “у відриві від історії російського народу” завжди оцінювалось як політичний злочин, наслідки якого були загальновідомі. Праці, які відносилися до періоду від другої половини XIX століття до 20-их років XX століття, зараховувалися до забороненої літератури. Цей науковий спадок перебрали не історики Радянської України, а вчені за її межами. Така задушлива атмосфера панувала в радянській історичній науці аж до кінця 80-их років XX століття. Проголошення незалежності України і розпад СРСР означають кінець офіційної історії радянського тлумачення. Але наслідки політизації історичної науки України дуже важкі й відчутні до сьогоднішнього дня.

Ставши на шлях незалежного розвитку, український народ переживає дивовижний підйом історичної свідомості. Українське суспільство відчуває пекучу потребу знову вивчати історію своєї батьківщини, знати про минуле свого народу в об'єктивному наświetленні. Тепер український читач очікує від своїх істориків нових праць, очищених від перекручень і фальсифікацій, які подають об'єктивну, базовану на фактах історичну інформацію. Без сумніву такі праці будуть написані, але для цього потрібний час. Процес подолання залишків фальсифікацій української історії не закінчиться одного прекрасного дня. Найбільш трудна й важлива частина цієї роботи, на наш погляд, це критична переоцінка життєвих подій і фактів радянського періоду. Праці, які свого часу були схвалені офіційними органами Радянської України, насичені прикрашеною дійсністю і характерні замовчуванням негативних фактів, остаточно скомпромітовані. Однак треба ствердити, що і праці деяких західних авторів, базовані на радикальній антирадянщині, є явно тенденційними. Вони наголошують чорні плями в соціально-політичному житті Радянської України, замовчують її конструктивні сторони та впадають в іншу крайність і тим самим втрачають переконливість і наукове обґрунтування. Явища, факти і події даного періоду в історії України потребують всестороннього і неупередженого аналізу та наукового висвітлення. Це стане можливим лишень на базі тверезої переоцінки пройденого шляху українським народом та його елітою. Саме тому в книзі, яку пропонуємо китайському читачу, опис історичного процесу

України доведено тільки до 1920 року.

З уваги на вище відмічений стан розробки питань української історії, я переконаний в тому, що китайському читачеві потрібна книга, яка об'єктивно висвітлює важливіші події, пов'язані з боротьбою українського народу за свободу і свою національну гідність. Чому саме китайський дослідник не міг би взятися за написання такої книжки?

Між Китаєм і Україною є велика відстань: вони на різних континентах. Геополітичні умови визначають ту обставину, що між ними не було і немає суперечностей і конфліктів у сфері політичних і національних інтересів. Зате між ними можуть і повинні існувати взаєморозуміння і співчуття, бо майже в цей самий історичний період Китай і Україна, які сусідують з Росією з двох різних сторін, стали жертвами російського експансіонізму. Зрозуміло, що китайські дослідники вільні від будь-яких упереджень і забобонів у розгляді й інтерпретації дражливих і спірних питань української історії. Як кажуть, сторонній людині завжди видніше. Здається, що китайським дослідникам легше досягнути об'єктивності, тверезості і безсторонності в аналізі й оцінці наукових розходжень у тих чи інших проблемах української історії. В процесі роботи над пропонованою книгою я дотримувався принципу поваги до фактів історії, принципу безсторонньої подачі інформації, і принципу критичного підходу до праць авторів різних часів і країн, різних наукових напрямків і політичних тенденцій. Вдалий вибір матеріалів з поміж різноманітної літератури з української історії під спеціальним кутом зору китайського дослідника забезпечує своєрідність книги, яка вийшла з-під пера китайського автора.

Треба сказати, що це перша спроба написання такої книжки. Це дослідження в Китаї розпочалося в порожнечі. Я був змушений почати працю над збиранням першого посібника з української історії тому, що від початку 90-их рр. минулого століття подібної книги в моїй країні не було. Я ж вирішив зробити огляд історії України на базі україномовних джерел, не виключаючи, зрозуміло, літератури в інших мовах. Для підбору матеріалів ми з дружиною

працювали цілий рік (1993—1994) в Інституті української історії при Національній Академії Наук України. Нам пощастило в тому сенсі, що в новий період незалежної України було перевидано і далі друкується багато цінних праць українських істориків старшого покоління і закордонних авторів, твори яких в Радянському Союзі зараховувалися до забороненої літератури. Немов шукачі золота, ми раділи кожною знахідкою тому, що в цей час віднайти книги з української історії не було так уже й легко. У цих копітких пошуках джерел і праць з української історії, як і різних підручників і довідників, незамінну допомогу давала мені моя дружина Гао Цзу-дін. В результаті наших спільних зусиль ми придбали солідну колекцію видань з української історії, яка послужила мінімально необхідною підвалиною для вивчення української історії і для створення запланованої книги. Підкреслюю, що з огляду на ряд причин і обмежених можливостей, ми розпоряджаємося лишень мінімумом необхідної літератури, на базі якої неможливо вести творчі досліді в стислому розумінні цього слова.

Повчальними для мене були зустрічі й обговорення з багатьма істориками України, США і Канади, які мали місце під час мого перебування в Києві. Приємними були зустрічі з акад. В. Смолієм, д-р історичних наук Станіславом Кульчицьким, д-р А. Санцевичем та іншими. Я відвідав д-р Михайла Брайчевського, якого вважаю чесним і відважним істориком. Я познайомився з д-р Тарасом Гунчаком (США) та іншими фахівцями. Спеціальну честь зробив нам акад. Омелян Пріцак (США), який ласкаво провів спеціально для нас ряд розмов на українські теми.

Я повинен сказати, що за спеціальністю я русист-мовознавець, а не історик. Напочатку 1990-их років на старості літ я вирішив перекваліфікуватися на українознавця і присвятити свої останні роки вивченню історії України, яка ще тоді знаходилася у складі СРСР. Моя праця це процес рівночасного вивчення української мови та української історії, результатом якого є ця

книга, що її пропонуємо читачеві. Навіть тепер, у найкращому випадку, я вважаю себе просто істориком-аматором. Мої знання української історії ще досить поверхові. Тому я поставив собі скромне завдання зробити огляд, який ознайомив би китайського читача з історією українського народу, з важливішими її подіями, явищами, фактами і особами. В жодному випадку я не претендую на вичерпне охоплення тематики і тим більше, на нову й оригінальну інтерпретацію тих чи інших проблем. Я хотів би попросити читача прийняти цю книгу як спробу пера історика-початківця.

За весь час моєї праці мене підтримували різні науково-дослідні інститути, організації українських студій і вчені-українознавці. Передусім я хочу висловити щире подяку професорові МакМастерського Університету д-р Петру Й. Потічному: він перший запалив моє зацікавлення українознавством і давав мені постійну підтримку й ефективну допомогу в моїй дальшій праці. Між іншим, він переклав на українську та англійську мови слово "Від автора" і "Зміст" до цієї книжки. Я вдячний колишньому президентові Українського комітету Китаю проф. Цзян Чан-бін за співпрацю і підтримку. Спеціальну подяку висловлюю Канадському інституту українських студій (Альбертський Університет) і його директорові д-р Зенонові Когуту, Канадській фундації українських студій, Науковому товариству ім. Шевченка в Канаді за фінансову підтримку мого науково-дослідного плану та видання цієї книги. Я вдячний колишньому президентові Республіканської асоціації україністики і колишньому міністрові культури України акад. Іванові Дзюбі, президентові Республіканської асоціації україністики чл. кор. В. Євтуху, Товариству "Україна", Інституту української історії Національної Академії Наук України і його директорові акад. В. Смолю, за запрошення відвідати Україну і за науково-дослідну роботу в інституті української історії. Щиро дякую проф. д-р Орестові Субтельному за ласкавий дозвіл на використання в моїй книзі декількох історичних мап з його книги "Україна. Історія". З вдячністю хочу відмітити доброзичливість працівників Бібліотеки при Інституті української

історії НАН України, зокрема Людмили Мухи і Галини Хміль. Я також хочу подякувати Українському науковому інституту Гарвардського Університету і його директорів д-р Романові Шпорлюку за доброзичливу увагу до моєї праці. Від душі дякую Видавництву Східнокитайського педагогічного університету (Шанхай) і його директорів проф. Чжу Де-жен та відповідальному редактору цієї книжки, старшому редактору Чен Лі-фей, Лі Вен за дбайливу редакцію та видання цієї праці.

